

FRÅN ANALOG TILL DIGITAL MARKSÄND RADIO – EN PLAN FRÅN DIGITALRADIO SAMORDNINGEN

SOU 2014:77

Sveriges Radios remissvar

SAMMANFATTNING AV SVERIGES RADIOS SYNPUNKTER

En plan för hur radions marknät ska digitaliseras

Regeringen konstaterar i propositionen 2012/13:164 att fördelarna med en digitalisering av marknätet för radio talar för en övergång från FM-sändningar till digital marksänd radio. Det är också inriktningen i Riksdagens beslut hösten 2014.

Utgångspunkten är en avveckling av FM-sändningarna år 2022. Det är viktigt att perioden med parallellsändningar inte blir längre än nödvändigt, menar regeringen.

Under 2013 utsåg regeringen Nina Wormbs till särskild samordnare med uppdrag att ta fram en plan för hur radions marknät ska digitaliseras. Planen presenterades i betänkandet "Från analog till digital marksänd radio – en plan från Digitalradiosamordningen" (SOU 2014:77) den 1 december 2014.

Samordnarens uppdrag var alltså inte att utreda om marknätet ska digitaliseras, utan att ta fram en plan för hur det kan ske utifrån ett angivet datum för övergång. Om det finns stöd för en sådan plan hos Sveriges Radio (SR) och de kommersiella programföretagen och om övriga förutsättningar som redovisades i propositionen (2012/13:164) är uppfyllda, avser regeringen att återkomma med förslag som möjliggör en utbyggnad av SR:s och UR:s sändningar av digitalradio i marknätet. Regeringen ska också återkomma till finansieringen av SR:s kostnader för parallellsändningar genom lån i Riksgäldskontoret.

Regeringen avser dessutom att pröva frågan om särskild finansiering av radioprogram för SR och UR i utbyggda digitalradiosändningar när det klarlagts hur en övergång till marksänd digitalradio ska genomföras.

Sveriges Radio anser att den presenterade planen kan ligga till grund för en övergång till digitalradio och sammanfattar här bolagets kommentarer till utredningen.

Harmonisering med omvärlden

Den tekniska standard som används i Europa är DAB och DAB+.

Utbyggnaden av ett digitalt marknät för den svenska radion måste harmoniseras med övriga Europa.

Under de senaste åren har utbyggnaden av digitalradio i Europa tagit nya steg framåt. Flera länder har annonserat att de kommer att ta beslut om tidpunkt för när FM ska lämnas och EBU (Europeiska Radiounionen) har givit frågan en högre prioritet på dagordningen.

Längst fram i utvecklingen ligger Norge där det digitala marknätet är färdigutbyggt och villkoren för beslut om övergång har uppnåtts. Regeringen väntas därför i vår fatta beslut om att NRK och den kommersiella radion tillåts lämna FM 2017.

Schweiz har också ett utbyggt nät för digitalradio och en fastställd plan för när FM lämnas. Det ska ske under perioden 2020-2024, enligt ett avtal mellan public serviceradion och den kommersiella radion som nyligen undertecknades. De nödvändiga politiska besluten är redan fattade.

I Storbritannien har tempot för utbyggnaden av sändarnäten höjts. Näten kommer att vara så gott som färdigbyggda inom ett och ett halvt år. Den brittiska radiobranschen har visat stort intresse att satsa på digitala marksändningar. Ett andra frekvenslager för nationell kommersiell radio har nyligen utlysts. Tidpunkt för beslut om övergång till digitalradio diskuteras utifrån uppställda kriterier. Bedömningen är att dessa kriterier kan uppnås under 2017 och att en övergångsplan då kan tas fram. För några av aktörerna är lyssningen via digitala plattformar nu större än för analog radio.

Tyskland, Frankrike, Nederländerna och Polen är andra länder som bygger ut marksänd digitalradio. I vårt grannland Danmark är nätet för digital marksänd radio utbyggt till stor del och där har nyligen DR:s lokala sändningar i kanalen P4 börjat sändas i DAB+.

YLE och Finland har valt en annan väg och vill använda frekvensutrymmet för digitalradio till annan verksamhet. Men det bör påpekas att Finland är ensamma i Europa om detta val.

Den standard som används i Europa är DAB/DAB+. Det är också den standard som SR och den kommersiella radion i Sverige är överens om att använda.

Kommersiell radio har redan fått tillstånd att sända digitalradio

Övergången till digitalradio har redan inletts.

Det politiska beslutet att ge den kommersiella radion möjlighet att sända digitalradio fattades av riksdagen 2010. I oktober förra året delade Myndigheten för radio och tv, utifrån det beslutet, ut tillstånd till den kommersiella radion att sända i sammanlagt 25 kanaler i det digitala marknätet, både nationellt och regionalt. Tillstånden började gälla omgående. Det betyder att övergången till digitalradio redan har inletts. Den kommersiella radion och Sveriges Radio är dock överens om att övergången till ett digitalt marknät måste ske samtidigt för hela radiobranschen. Behovet av samordning kommenteras också i Myndigheten för radio och tv:s strategi för utdelning av digitala tillstånd. Därför avvaktar de kommersiella aktörerna nu att också Public Serviceradion ska få motsvarande tillstånd.

Radiobranschen har vid flera tillfällen gemensamt framfört att en digitalisering av marknätet krävs för att skapa en nationell infrastruktur för radion i framtiden, särskilt i ett land med höga IT-ambitioner. Radions övergång till ett digitalt marknät berör hela befolkningen. En förutsättning för övergången är att branschen tillåts agera gemensamt. Det är därför viktigt att politikerna nu följer upp sitt beslut för den kommersiella radion med ett motsvarande beslut för public service-radion. Om ett sådant politiskt beslut inte fattas så bromsas processen väsentligt.

SR anser att det är nödvändigt att beslut om sändningstillstånd fattas så att hela radiobranschen kan lansera digital marksänd radio samtidigt och gemensamt. Dagsläget där den ena delen av radiobranschen fått tillstånd att börja sända digitalt och den andra delen fortfarande väntar på ett tillstånd, blir förvirrande och skapar ovisshet för lyssnarna om vilken teknik som kommer att gälla.

Plan för genomförandet

Det behövs en genomarbetad plan för övergång till marksänd digital radio, med rimliga villkor för både Sveriges Radio och den kommersiella radion. Planen måste sätta lyssnarna i centrum och ta hänsyn till att radiolyssnarna behöver både ett tydligt besked om när övergången ska ske och gott om tid för att ställa om till marksänd digital radio.

Sveriges Radios uppfattning är att den plan som utredaren har presenterat tar hänsyn till de frågor som är av betydelse för allmänheten och även för radiobranschen. Planen kan därför utgöra grunden för ett beslut om en utbyggnad av digital marksänd radio i Sverige.

Gemensam lansering – en branschfråga

Övergången till digitalradio kan inte göras av delar av branschen. Lanseringen måste ske gemensamt och samordnat.

För att ge radiobranschen tydliga förutsättningar och allmänheten klara besked behöver Riksdagen fatta ett beslut om övergång från FM till digital marksänd radio, med tydliga villkor för när det kan ska och med en plan för hur det ska gå till.

Närradion måste också ges goda förutsättningar i framtiden, vilket utredningen slår fast.

När beslutet är fattat ska Sveriges Radio och den kommersiella radion ta ett gemensamt ansvar för genomförandet och samverka på liknande sätt som sker i Norge, Storbritannien och Schweiz. Det kan till exempel ske i en branschorganisation, Digitalradio Sverige, som bolagen fattar beslut om efter att riksdagsbeslutet är fattat.

Staten måste också tillföra resurser och ta ett stort ansvar för informationsarbetet när övergången från analog till digital radio genomförs, vilket också utredaren föreslår.

Sveriges Radio anser att en gemensam lansering inom radiobranschen och ett samarbete med andra intressenter är en förutsättning för att införandet av digitalradio ska lyckas. Det kommer också att krävas en statligt finansierad informationsinsats vid övergången.

Alla förutsättningar måste uppfyllas

Sveriges Radio anser vidare att samtliga föreslagna förutsättningar som rör bolaget måste vara uppfyllda om övergången ska bli lyckad ur ett publikperspektiv och inte gå ut över dagens programkvalitet. Det gäller möjligheten att fritt använda kapaciteten i ett frekvenslager, att det skjuts till särskilda programmedel för att skapa ett mervärde för publiken, att en kontrollstation införs med möjlighet att korrigera planen, att tydliga villkor för beslut om tidpunkt för släckning av kanalerna i FM fastställs och att parallellsändningarna finansieras genom lån i Riksgälden.

Sveriges Radio anser att planen måste ses som ett sammanhållet paket och att beslut måste fattas om planen i dess helhet. Det går inte att lyfta ut väsentliga delar.

Beslut i Riksdagen 2015 är nödvändigt

Sveriges Radio bedömer att den tidplan som presenteras i utredningen är realistisk och genomförbar. För att den ska kunna hållas krävs att ett beslut fattas av Riksdagen under 2015. Om det politiska beslutet dröjer kommer det att innebära förseningar av utbyggnaden av digitalradio. En försening kommer att påverka publiken, radioföretagen och ansvariga myndigheter. Lyssnarna får vänta ännu längre på ett tydligt besked i digitalradiofrågan. Den kommersiella radiobranschen, som förra året fick sina digitala tillstånd, hamnar i ett fortsatt vänteläge. Den frekvensplanering som måste göras av den ansvariga myndigheten, dvs PTS, kommer inte igång i tid. Sverige som en av de ledande radionationerna i Europa hamnar på efterkälken.

Sveriges Radio anser att det är viktigt att regeringens beslut 2014 om att tv ska lämna det så kallade 700-bandet till telekomindustrin redan 2017, inte tillåts få någon negativ inverkan för allmänheten när det gäller lanseringen av det digitala marknätet för radio. Eftersom övergången till digitalradio redan har inletts i och med tillstånden för den kommersiella radion, måste radions övergång också kunna fullföljas enligt planen för hela radiobranschen.

Sveriges Radio anser att det politiska beslutet måste fattas före utgången av 2015 om tidplanen ska hållas. Det är viktigt för radiobranschen, berörda myndigheter och publiken. Branschen behöver tid för planering, samordning och upphandling. PTS behöver tid för en detaljerad frekvensplanering och tillstånd. Lyssnarna behöver ett tydligt besked.

Förutsättningar för att digitalisering av marknätet ska kunna genomföras

Sveriges Radio ställde i 2015 års budgetunderlag följande krav för en lyckad digitalisering av marknätet:

- Ett riksdagsbeslut med en tydlig strategi för hela radiobranschen
- En plan och modell för finansieringen av parallellsändningskostnaderna
- Resurser till Sveriges Radio för ett utökat utbud
- Att detta sker i harmoni med radioutvecklingen i Europa.

Samma förutsättningar angavs i den avsiktsförklaring inför nuvarande sändningstillstånd som Sveriges Radio presenterade 2011, liksom i företagets remissvar till den senaste public service-utredningen.

Nina Wormb's utredning ligger i linje med det som Sveriges Radio har anfört tidigare när det gäller vad som krävs för en digitalisering av radions marknät.

SR anser fortsatt att företagets fyra krav måste vara uppfyllda för en lyckad övergång.

Delar i ett sammanhållet paket

Ett frekvenslager för publik service

Enligt tidigare frekvensplanering ska Sveriges Radio fritt kunna disponera frekvenslager nummer två. Det är nedbrytbart för lokal radio och bedöms rymma 10 till 12 radiokanaler.

Radion har historiskt haft ett stort genomslag i befolkningen vilket bygger på att innehållet har varit lättillgängligt och relevant för den enskilda lyssnaren - en radio i allmänhetens tjänst. Radions genomslag hos publiken är fortfarande stort. Men nu är det totala medieutbudet så mycket större

än för bara 20 år sedan. Medievanorna har förändrats. Det finns en förväntan hos individen att få sina egna behov och specifika intressen tillfredsställda.

Det är viktigt att radion kan vara en del av den utvecklingen. För att möta lyssnarnas efterfrågan krävs möjlighet att komponera kanaler mer segmenterat och det i sin tur kräver mer kanalutrymme.

Den digitala marksända radion innebär att den nuvarande bristen på utrymme (FM-frekvenser) undanröjs. Radion som medium ges en större flexibilitet än tidigare. Olika lyssnargrupper kan få ett utbud som är mer anpassat efter deras behov än i nuvarande FM. Sveriges Radio ges nya möjligheter att möta publikens förväntningar utifrån uppdraget i sändningstillstånd och anslagsvillkor. Det bidrar till att public service kan fortsätta att vara relevant för den enskilda lyssnaren.

Några exempel är att olika slags kanalkrockar kan undvikas, minoritetsgrupper kan ges det kanalutrymme som inte FM tillåter och SR kan sända tillfälliga kanaler vid större nyhetshändelser och stora samhällsstörningar.

I Norge, där både NRK och de kommersiella bolagen sänder i ett utökat antal kanaler i det digitala marknätet, har den dagliga radiolyssningen ökat med 6 procent sedan det första kvartalet 2013 och lyssningstiden har ökat med 11 procent under samma tid.

Utan nuvarande trängsel i FM kan Sveriges Radio planera public service-uppdraget på ett mer relevant och tydligt sätt för publiken. Utifrån företagets ansvar för kvaliteten i programutbudet och därmed antalet kanaler och vad de ska innehålla, ges SR bättre förutsättningar att genomföra public service-uppdraget i ett nytt föränderligt medielandskap.

Om fördelarna med digital marksänd radio ska kunna utnyttjas fullt ut får den flexibilitet som den nya tekniken ger inte begränsas i tillståndsgivningen. SR bör därför ges rätt att fritt disponera utrymmet och avgöra hur många programkanaler som ska sändas.

I dagens FM-system disponerar SR fyra kanaler/nät, varav ett är regionalt nedbrytbart. Den kommersiella radion disponerar två kanaler med semi-nationell täckning. Vid övergången till ett digitalt marknät kommer den kommersiella radion att kunna få tillgång till 30 kanaler (enligt MRTV) och SR får enligt planeringen ett eget frekvenslager som med företagets krav på ljudkvalitet kan rymma 10-12 kanaler.

Den kommersiella radion kommer alltså att kunna disponera utrymme för mer än dubbelt så många kanaler som SR.

Sändningar i ett digitalt frekvenslager ger, genom den digitala tekniken, större flexibilitet och gör det möjligt att sända tillfälliga kanaler i samband med stora samhällsstörningar, vid stora nyhetshändelser och under större evenemang. Vissa målgruppers särskilda behov kan också tillgodoses genom en flexibel användning av frekvensutrymmet. Sveriges Radio anser därför att bolaget fritt ska få disponera kapaciteten i det föreslagna frekvenslagret.

Särskilda programmedel

För att övergången till digitalradio ska bli framgångsrik behöver Sveriges Radio särskilda nivåmedel för ett utökat utbud och för intern teknikomställning. SR har angivit att den årliga tilldelningen bör höjas i nivå med 50 mkr. Det innebär en förstärkning som ingår i den årliga medelstilldelningen som räknas upp med 2 % årligen. Samtidigt har SR förklarat sig berett att reservera ett lika stort belopp av

företagets egna utvecklingsmedel. Sammantaget skulle det i dagens nivå utgöra 100 mkr årligen. Då kan dagens kvalitet tryggas och samtidigt ett nytt utbud utvecklas, vilket är en förutsättning för en övergång till digitalradio. Det krävs ett mervärde för publiken för att övergången ska bli lyckad.

Utredaren anser att ökningen av medelstillelningen bör tillgodoses. Utredaren delar också SR:s uppfattning att det är avgörande för en framgångsrik övergång till ett digitalt marknad att den medför ett utökat utbud jämfört med FM-radion och därmed ger ett mervärde för radiopubliken.

SR anser att de årliga nivåmedlen ska utökas med 50 mkr från det år digitalradioutbyggnaden påbörjas.

Tidplan med kontrollstation

Enligt den föreslagna tidplanen kommer radiopubliken och radiobolagen att få 6 till 8 år på sig för att anpassa sig till övergången till digitalradio. Digital marksänd radio lanseras vid årsskiftet 2016/2017. Om de föreslagna kriterierna är uppnådda under 2020, kan kanalerna stängas av i FM 2022. Annars skjuts övergången framåt i ytterligare två år.

Utredningen föreslår en översyn 2018 för att utvärdera kriterierna.

Med tanke på den snabba utvecklingen inom medieområdet är det företagets uppfattning att översynen 2018 ska utgöra en reell kontrollstation, där både kriterier och tidplan kan prövas. Det skulle till exempel kunna innebära att övergången genomförs snabbare än som lagts fast i den ursprungliga planen om det finns skäl för detta.

En kontrollstation är viktig utifrån ett lyssnarperspektiv. Den gör det möjligt att ta hänsyn till publikens agerande ett par år efter att digitalradio lanserats.

Den ger också tillfälle till en bedömning av den fortsatta utvecklingen i Europa och särskilt i Norge som kommit längst.

Sveriges Radio menar att kontrollstationen 2018 ska vara ett tillfälle där tidplan och villkor för beslut om släckning kan omprövas.

Villkor för beslut om tidplan

Det behövs tydliga villkor för att fatta beslut om tidpunkt när FM kan lämnas. När villkoren är uppfyllda ska det dröja ytterligare två år innan beslutet verkställs.

De uppställda villkoren ställer krav på radiobranschen att bygga ut det digitala sändarnätet enligt den presenterade planen och vidta de förberedelser som behövs för en övergång. Villkoren garanterar också en trygg övergång utifrån ett konsumentperspektiv.

När det gäller följande tre villkor instämmer SR i utredningens förslag:

- *Utbyggnaden av sändarna ska ha samma täckningsgrad som FM.* I en kommande upphandling kommer Sveriges Radio att ställa samma krav på täckningsgrad och robusthet som gäller för dagens FM-nät. Dessa krav har också legat till grund för de kostnadsberäkningar som gjorts för utbyggnaden av digitalradio i Sverige.

- *Utbudet i digitalradion ska ha ett mervärde i förhållande till FM.* Erfarenheterna från Norge och Storbritannien visar dels att antalet kanaler ökar när ökat frekvensutrymme skapas, dels att ett utökat utbud är den viktigaste anledningen för lyssnarna att följa med i övergången.
- *Det ska i hela landet vara enkelt att få utrustning installerad i begagnade bilar för att kunna lyssna på digital radio.* Det är en avgörande fråga för en framgångsrik övergång. Frågan om radio i bilarna kommenterar SR under den särskild rubrik.

Sveriges Radio framför följande vad gäller det fjärde villkoret, dvs lyssningen. SR anser att det måste finnas rimliga garantier för att lyssningen via det digitala marknätet har tagit ordentlig fart, innan beslut om datum för övergång fattas. Digitalradioplanen föreslår att det är oberoendet av FM som ska mätas och att 50 procent av radiolyssnarna dagligen ska lyssna på radio via en digital plattform (marksänd digital radio eller internet) innan beslut om datum för övergång fattas. Det är ett rimligt sätt att mäta. SR anser dock att detta villkor måste kompletteras med ett förtydligande om att en tillräcklig stor andel av den digitala lyssningen då ska ske via DAB+. Vi förväntar oss en fortsatt ökning av radiolyssningen via internet fram till 2020, oberoende av utbyggnaden av marknätet och därför är det viktigt att också stämma av storleken på lyssningen via det digitala marknätet. Sveriges Radio föreslår att merparten av dessa lyssnare, som lyssnar via en digital plattform, ska lyssna via DAB+ och att MRTV får i uppdrag att följa utvecklingen inför en översyn av villkoren i samband med kontrollstationen 2018. Detta eftersom det är särskilt viktigt för public service att nå allmänheten i ett robust marknät, som tryggar SRs ansvar för viktigt meddelande till allmänheten (VMA), utan den barriär som den extra kostnad för internet innebär för publiken.

Sveriges Radio vill förtydliga lyssningsvillkoret om att 50% av radiolyssnarna under 2020 dagligen ska lyssna via en digital plattform, dvs DAB+ eller internet. Sveriges Radio föreslår därför att merparten av dessa ska lyssna via marksänd digital radio för att beslut om datum för släckning av FM-sändningarna ska kunna fattas.

Lån i Riksgälden

Kostnaden för att sända i det digitala marknätet blir lägre än för dagens analoga sändningar.

För att finansiera parallellsändningen av analog och digital radio under en övergångsperiod föreslår utredningen att den ökade kostnaden ska finansieras via lån i Riksgälden. Återbetalningen av lånet ska inledas från det datum då FM-sändningarna har avvecklats. Eftersom distributionskostnaderna för digital marksänd radio, enligt Teracoms beräkningar, är lägre i förhållande till FM behöver inte Sveriges Radio använda programmedel för dubbeldistributionen. Den löpande kostnaden kommer på det här sättet att vara neutral i förhållande till dagens distributionskostnader.

Public service-utredningen har tidigare förordat den här modellen, liksom regeringen i sin proposition (2012/13:164).

På samma sätt finansierades SVT:s övergång till digital-TV och SR menar att det också är det alternativ som bör användas för att finansiera övergången för Sveriges Radio.

Sveriges Radio anser att en modell där de tillfälligt ökade distributionskostnaderna finansieras genom lån i Riksgälden är nödvändig för att klara övergången till digitalradio.

Bilarna största utmaningen

Nästan 40 procent av den svenska befolkningen lyssnar till radio i bilen en vanlig vardag. Bilradiolyssnandet har under senare tid visat en ökning, medan lyssnandet hemma och på arbetet minskat. Det betyder att bytet till digitalradio i bilarna är en avgörande fråga för att teknikskiftet ska lyckas.

Erfarenheterna från Storbritannien och Norge visar att det blir allt vanligare med digitalradiomottagare som standard i nya bilar. Majoriteten av de nya bilar som säljs i de båda länderna har redan nu digitalradio och relativt snart förväntas näst intill alla nya bilar levereras med den utrustningen.

Däremot är utmaningen betydligt större när det gäller den befintliga bilparken. Merparten av dessa bilar i både Norge och Storbritannien saknar fortfarande digitalradio. När beslutet om släckningsdatum har tagits kommer konsumenterna i Norge att ha två år på sig att installera utrustning.

Digitaliseringen i Norge följer övergångsplanen och har per idag uppfyllt alla kriterier för att den norska regeringen under våren 2015 ska kunna fatta beslut om att släcka FM nätet 2017. Erfarenheterna från Norge kommer att underlätta för övergången i Sverige. SR vill ändå särskilt lyfta fram skrivningarna i utredningen om behovet av en tidig och tydlig dialog med bilbranschen. Där kan också ansvariga myndigheter bidra på olika sätt.

SR menar att särskilda insatser måste göras tidigt i processen för att underlätta övergången till digitalradio i bilarna.

UTREDNINGENS FÖRSLAG OCH BEDÖMNINGAR

Under den här rubriken kommenterar Sveriges Radio utredningens förslag och bedömningar i den kronologiska ordning som de presenteras under Digitalradioplanens kapitelrubriker.

Utredningen sidan 23:

2 Varför digital marksänd ljudradio?

Utredaren inleder med ett kapitel om varför radions marknät bör digitaliseras. SR delar utredarens uppfattning att de tre villkor som regeringen i den senaste propositionen (2012/13:164) angav måste vara uppfyllda för att en digitalisering ska kunna genomföras, nu är uppfyllda. Det vill säga att det finns en enig och samlad radiobransch, att branschen är överens om teknisk standard och att det finns en finansieringslösning för parallellsändningen för SR.

Utredningen sidan 23:

2.1 Utveckla radion

SR instämmer i konstaterandet att FM-nätet är fullt och därmed ett hinder för den fortsatta utvecklingen av svensk radio. Med mer utrymme, som digitalradion ger, kan förutsättningarna för radion som medieform förbättras avsevärt. Det viktigaste skälet till det är att det ryms fler radiokanaler i ett digitalt marknät där varje frekvenslager dessutom kan användas mer flexibelt och antalet kanaler kan variera över tid (se nedan).

Utredningen sidan 24:

2.2 Fler program och större mångfald

SR delar uppfattningen att det utrymme som är planerat för svensk digital marksänd radio skapar plats för fler program och därmed en större mångfald och ett högre mervärde för lyssnarna.

Utredningen sidan 24:

2.3 Bättre konkurrens

SR menar att det är viktigt att slå fast att en övergång till digitala marksändningar skapar förutsättningar för större konkurrens, både mellan olika kommersiella programföretag och mellan Sveriges Radio och de kommersiella programföretagen. Övergången till digitalradio skapar förutsättningar för nya aktörer att komma in på den svenska radiomarknaden.

Utredningen sidan 24:

2.4 Ökade möjligheter för public service

SR anser att digitalradio ger Sveriges Radio förbättrade förutsättningar att utveckla public service-uppdraget. Bland annat kan kanalkrockar undvikas och kanaler kan profileras utifrån olika lyssnares önskemål på ett mer flexibelt sätt än i dagens FM-värld. Tillfälliga kanaler kan också skapas vid stora evenemang eller stora samhällsstörningar.

Utredningen sidan 24:

2.5 Flera plattformar

SR:s digitala strategi vilar i dag på tre ben: traditionell radio, webb/mobil och sociala medier. Företaget delar utredningens uppfattning att radion kommer att fortsätta att utvecklas också på andra plattformar än marknätet, inte minst internet, men att det inte på något sätt står i strid med att digitalisera det svenska marknätet för radio. De olika plattformarna kommer att komplettera varandra under lång tid framåt.

Utredningen sidan 25:

2.6 Robust och separat infrastruktur

SR anser att ett väl utbyggt och robust marknät är en viktig infrastruktur för ett informationssamhälle. Företaget menar också att ett marknät är kostnadseffektivt jämfört med de mobila telekomnäten. Det är dessutom utifrån ett övergripande samhällsperspektiv, inte bara under olika slags samhällsstörningar, utomordentligt värdefullt att ha flera och delvis funktionellt överlappande infrastrukturella kommunikationssystem, som utredningen skriver. När det handlar om att sända till många samtidigt är rundradio det frekvenseffektivaste och enklaste sättet att nå en stor publik.

Det kan också ifrågasättas om mobilnäten kommer att ha kapacitet för Sveriges Radios sändningar. Regeringen ställer i dag omfattande krav på SR i sändningstillståndet, inte minst utifrån ett beredskapsperspektiv.

Det finns flera rapporter som ifrågasätter att det inom överskådlig tid kommer att finnas mobilnät som klarar dessa krav på täckning, kapacitet och robusthet för 99.8 procent av den bofasta befolkningen. Kravställningen på mobilnäten att nå publiken utan avbrott kan dessutom endast baseras på så kallad "best effort", vilket inte ger några garantier om kontinuerlig sändning under samhällsstörningar.

Beräkningar visar också att distribution via mobilnät, LTE, blir avsevärt dyrare än marksänd digital radio.

Att nyttja traditionell marksänd distribution för rundradio, bidrar till att värna den personliga integriteten då distributionsformen är abonnemangsfri. Lyssnaren förblir anonym i förhållande till innehåll och positionering.

Utredningen sidan 25:

2.7 Långsiktigt lägre kostnader och energiförbrukning

Digitala marksändare drar mindre energi och innebär lägre distributionskostnader jämfört med FM, enligt Teracom's beräkningar. Under en period med parallellsändning (FM och DAB+) uppstår en kostnadspuckel, som enligt förslaget ska finansieras via lån i Riksgälden. Den perioden ska av ekonomiska skäl göras så kort som möjligt, samtidigt som stor hänsyn måste tas till lyssnarnas möjlighet att ställa om från mottagning av FM till DAB+.

Utredningen sidan 25:

2.8 Enkel, direkt och gratis mottagning

SR menar att erfarenheterna från Norge och Storbritannien visar att lyssning via ett digitalt marknät är enkelt och ekonomiskt fördelaktigt för lyssnarna.

Utredningen sidan 25:

2.9 Radion i ett föränderligt samhälle

SR delar utredarens bedömning att riskerna med att inte göra något åt radions marknät är betydande. Övergången till ett digitalt marknät ger däremot den svenska radion möjlighet att spela en fortsatt viktig roll för lyssnarna och för Sveriges Radio att behålla positionen som det ledande radiobolaget i Europa.

Huvudskälet är, som tidigare framförts, att det är för trångt i det nuvarande FM-nätet. På de flesta orter i Sverige finns det i FM bara plats för fyra SR-kanaler och två kommersiella kanaler. De senare är inte ens heltäckande nationella kanaler. Om denna situationen inte förändras, kommer bristen på utrymme i FM-nätet att bli ett hinder för radions fortsatta utveckling. Det är inte rimligt att radiosändningarna förblir analoga i en för övrigt digital värld.

Utredningen sidan 27:

2.10 Slutsats

SR förordar att det görs ett ansvarsfullt teknikskifte till digital marksänd radio, vilket ger bättre förutsättningar för radion i Sverige och därmed förutsättningar för ett ökat och mer varierat utbud för lyssnarna. Fler kanaler och ökad konkurrens blir resultatet.

3 En plan för övergång till digital marksänd ljudradio

Utredningen sidan 35:

3.1.3 Finansiering av Sveriges Radios och Utbildningsradions digitalradiosändningar

Utredningen kommenterar extra medelstildelning till SR på 50 mnkr :

”Det krävs enligt företaget en ökning av tilldelningen från rundradiokontot.... Jag anser att den ökning av medelstildelningen som SR efterfrågar bör tillgodoses. Jag delar företagets uppfattning att det är avgörande för en framgångsrik digitalisering att den medför ett utökat utbud jämfört med FM-radion och därmed ett mervärde för radiopubliken”

SR anser att det är nödvändigt att företaget får särskilda programmedel i samband med att sändningarna inleds i ett digitalt marknät. Branschsamordnaren skriver att den ökning av medelstildelningen som SR efterfrågar bör tillgodoses. Det förslaget fanns också i Public service-utredningen (SOU 2012:59). Då kan Sveriges Radio åläggas ett särskilt ansvar för att digitaliseringen av marknätet kan genomförs enligt den tidplan som beslutas. Till de särskilda medel på 50 mnkr årligen som föreslås, kan SR avsätta 50 mnkr av egna utvecklingsmedel för att utveckla innehållet. Erfarenheterna från både Storbritannien och Norge visar tydligt att ett nytt utbud är den enskilt viktigaste faktorn för en framgångsrik övergång till digitalradio.

Utredningen om finansiering av parallellsändningen:

”Möjligheten att finansiera SR:s och UR:s ökade distributionskostnader under övergångsperioden med lån i Riksgälden, enligt den modell med ett särskilt distributionskonto som användes vid digital-tv-övergången, bygger på att kostnaderna för de digitala sändningarna är lägre än för de analoga. Vid avvecklingen av de analoga sändningarna skapas ett utrymme som kan utnyttjas för att återbetala de lån som tagits för att betala för den parallella analoga och digitala distributionen.”

Enligt regeringen är det viktigt att övergången till digitalradio inte leder till minskade resurser till programverksamheten. Sveriges Radio stöder förslaget att finansieringen av parallellsändningen ska ske genom ett lån i Riksgälden som betalas tillbaka då FM har lämnats och distributionskostnaderna har minskat. Det är den modell som regeringen anförde i propositionen 2012/13:164 och som branschsamordnaren tillstyrker. Det är också, som framgår av utredningen, den modell som användes vid SVT:s övergång till digital marksänd tv.

Utredningen sidan 37:

3.1.4 Förutsägbarhet för den kommersiella radion

Utredningen om de kommersiella radiobolagens villkor:

”Att de analoga tillstånden upphör 2018 innebär en osäkerhet för tillståndshavarna som försvårar beslut om investering i utbyggnaden av digitalradionäten och är därför till nackdel för radioföretagens möjlighet att driva en övergång till marksänd digitalradio..... Jag lämnar därför förslag om en tillfällig lag för att erbjuda tillståndshavarna en möjlighet till förlängning av tillstånden för analog kommersiell radio. (Avsnitt 3.4.5) Möjligheten till förlängning är förenad med villkor om att bedriva digitala marksändningar och att samverka med andra tillståndshavare för att främja arbetet med övergången. Tillstånd som förlängs enligt den tillfälliga lagen kommer inte att vara förenade med sändningsavgift.”

Sveriges Radio har inga kommentarer.

Utredningen sidan 38:

3.2 Samordning mellan public service och de kommersiella programföretagen

Utredningen om samordningen inom radiobranschen:

”De två dominerande aktörerna i den privata radion och SR har då frågan aktualiserats påtalat behovet av en fortsatt utveckling av digital radio och att marksändningar är grunden för radiodistribution. De fördelar som digitalisering av radion ger i form av fler sändningsmöjligheter är skälet för företagens ställningstagande. Radion behöver utvecklas för att även fortsättningsvis kunna erbjuda ett attraktivt innehåll för lyssnarna och en utbyggnad av digital marksänd ljudradio skapar förutsättningar för denna utveckling. Även om SR och den kommersiella radion konkurrerar om lyssnarna finns ett ömsesidigt intresse för att förbättra radiomediets samlade attraktionskraft. Till detta kan läggas ytterligare fördelar med en digitalisering i form av lägre distributionskostnader och förbättrade konkurrensmöjligheter för den kommersiella radion jämfört med dagens FM-sändningar.”

”Även i frågan om vilken teknik som ska användas vid en digitalisering är den kommersiella radion och SR överens. Den gemensamma lanseringen är viktig för att kunna marknadsföra och informera om digital marksänd radio på ett effektivt sätt.”

SR anser att det är nödvändigt med en samordning, både när det gäller tidplan och teknisk standard. Det gäller till exempel tilläggstjänster som elektronisk programguide och hur digitalradion under utbyggnaden på ett väl förberett sätt kan lanseras i olika delar av landet. Stor tydlighet måste skapas för radiolyssnarna om övergången ska fungera väl. De olika radioföretagen måste därför kommunicera för övergången viktiga frågor med radiolyssnarna. Även andra branscher, som bilindustrin och elektronikbranschen, är beroende av en väl fungerande samordning vid utbyggnad av digital marksänd radio.

Utbyggnaden är en investering i en framtida infrastruktur. Digitaliseringen är därför inte en fråga för enskilda företag att hantera.

Utredningen sidan 41:

3.2.2 En gemensam lansering

Bedömning: En gemensam lansering av Sveriges Radios och den kommersiella radions kanaler i digitala marksändningar görs när sändningarna når 70 procent av befolkningen. Den gemensamma lanseringen bör kunna genomföras före utgången av 2016.

Sveriges Radio bedömer att villkoren och den föreslagna tidplanen med lansering före utgången av 2016 är rimlig under förutsättning att ett politiskt beslut om genomförande kan fattas under 2015. Om beslutet skjuts framåt i tiden kommer den föreslagna tidplanen inte att kunna hållas. Skälet är att SR måste få tillräckligt med tid för att göra en LOU-upphandling av utsändningstjänsten. Den sändarnätsoperatör som blir leverantör måste ges tillräckligt med tid för att genomföra en första etapp av utbyggnaden, som är en förutsättning för lansering före utgången av 2016. PTS, Post- och telestyrelsen, måste också få den tid som krävs för en detaljerad frekvensplanering och koordinering av de frekvenser som regeringen beslutat om, 174-240MHz .

Sveriges Radio anser, som påtalats i sammanfattningen, att det är viktigt att regeringens beslut 2014 om att tv ska lämna det så kallade 700-bandet till telekomindustrin redan 2017, inte tillåts få någon negativ inverkan för allmänheten när det gäller lanseringen av det digitala marknätet för radio.

Eftersom övergången till digitalradio redan har inletts i och med tillstånden för den kommersiella radion, måste radions övergång också kunna fullföljas enligt planen för hela radiobranschen.

Utredningen sidan 41:

3.3.3 Nya sändningstillstånd för Sveriges Radio och Utbildningsradion

Förslag: Nya sändningstillstånd för digitalradio utfärdas för SR och UR med giltighetstid 1 januari 2016–31 december 2020. SR:s sändningar ska ske i ett av de fyra frekvenslager som är koordinerade för digitalradio i frekvensbandet 174–240 MHz. Detta frekvenslager bör vara regionalt nedbrytbart i sådan omfattning att det möjliggör sändningar av företagets lokala utbud. Samma beredskaps- och säkerhetskrav som i dag ställs på SR:s FM-sändningar bör ställas på företagets digitala marksändningar. SR:s sändningstillstånd förenas med villkor om att de digitala sändningarna ska nå 70 procent av den fast bosatta befolkningen 2016, 90 procent 2018, 95 procent 2019 och 99,8 procent 2020. Det ska framgå av sändningstillståndet att SR får utnyttja hela kapaciteten i ett frekvenslager för sina sändningar och hur många kanaler företaget får sända. SR ska upplåta sändningstid för sändningar från UR. SR och UR ges även rätt att sända tilläggstjänster. SR:s och UR:s tillstånd att sända analog radio bör fortsätta att gälla som tidigare med samma villkor gällande täckning, antal kanaler och beredskapskrav.

Sveriges Radio har inget att invända mot förslaget om nya sändningstillstånd för SR och UR. Företaget tillstyrker också förslaget att SR:s sändningar ska ske i ett av de fyra frekvenslager som är koordinerade för digitalradio i frekvensbandet 174-240 MHz och som är regionalt nedbrytbart. SR delar också utredningens förslag om utbyggnadstakt och sändartäckning. Förslaget är realistiskt enbart om ett beslut om digitalradio kan fattas under 2015, vilket påpekats tidigare. Sveriges Radio vill särskilt understryka behovet av att få utnyttja hela kapaciteten i ett frekvenslager. I och med den digitala tekniken försvinner i praktiken den nuvarande bristen på utrymme i form av FM-frekvenser. Det ger radion som medium en större flexibilitet än tidigare och Sveriges Radio får nya möjligheter att möta publikens förväntningar utifrån public serviceuppdraget. I det digitala marknätet har den kommersiella radion från den 2 oktober 2014 tillstånd att sända över 20 nationella kanaler. Det finns dessutom fortfarande ledigt utrymme i de två frekvenslager som har tilldelats privatradion. Det betyder att den kommersiella radion kommer att kunna få tillgång till ett 30-tal kanaler och därmed disponerar ett betydligt större frekvensutrymme än Sveriges Radio. SR menar att det är av stor vikt att det digitala sändningstillståndet för SR utformas på sådant sätt att företaget har möjlighet att utnyttja hela utrymmet i det frekvenslager som tilldelats public service. Sveriges Radio ställer sig också bakom förslaget att SR ska upplåta sändningstid för UR, att företagen ska få rätt att sända tilläggstjänster och att tillstånden att sända analog radio bör fortsätta att gälla som tidigare.

Utredningen sidan 56:

3.4.1 Sveriges Radio och Utbildningsradion

Förslag: SR:s och UR:s utbud i analoga sändningar bör finnas tillgängligt i sin helhet fram till släckningen. Det bör finnas utrymme för att genomföra släckningen regionvis under ett års tid. SR bör tillsammans med den kommersiella radion lämna ett gemensamt förslag om hur släckningen ska genomföras minst två år innan släckningen. Därefter kan regeringen ta ställning till en justering av public service-företagens tillstånd för analoga sändningar för att beakta överenskommelser om en regionvis släckning.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget om hur övergången från FM till digitalradio ska gå till.

Utredningen sidan 66:

3.4.5 En lag med tillfälliga bestämmelser om tillstånd att sända analog kommersiell radio införs

Förslag: En lag med tillfälliga bestämmelser om tillstånd att sända analog kommersiell radio införs. Lagen ska reglera tillståndsperiodens längd, möjligheten till förlängning av befintliga tillstånd med ytterligare en tillståndsperiod, samt de villkor som åtföljer förlängda tillstånd. Radio- och tv-lagen (2010:696) ska gälla i fråga om tillstånd att sända analog kommersiell radio i andra avseenden än som regleras i den tillfälliga lagen.

Sveriges Radio har inga kommentarer.

Tillståndsperiod

Förslag: Tillståndsperioden löper fram till tidpunkten för avveckling av FM-sändningarna. Myndigheten för radio- och tv får besluta om en förlängning av tillståndsperioden med högst två år.

Sveriges Radio har inga kommentarer.

Förlängning av tillstånd

Förslag: Om en tillståndshavare ansöker om förlängning av sitt tillstånd ska detta förlängas med ytterligare en tillståndsperiod, om det inte finns grund för att återkalla tillståndet och under förutsättning att tillståndshavaren bedriver digitala sändningar enligt Myndigheten för radio- och tv:s tillståndsvillkor i sändningsområdet samt har ingått avtal om samverkan med övriga tillståndshavare. En ansökan om förlängning ska ges in senast fyra månader före tillståndsperiodens utgång. Om Myndigheten för radio och tv inte avser att medge förlängning ska myndigheten senast två månader före tillståndsperiodens utgång meddela tillståndshavaren att tillståndet inte kommer att förlängas. För att Myndigheten för radio och tv ska kunna förena tillstånd för analog kommersiell radio med villkor om att också ingå avtal om samverkan bör 13 kap. 9 § radio- och tv-lagen kompletteras med en ny bestämmelse.

Sveriges Radio har inga kommentarer.

Sändningsavgifter

Förslag: Ett tillstånd som förlängts kommer inte att vara förenat med krav på tillståndshavaren att betala sändningsavgift.

Sveriges Radio har inga kommentarer.

Ikraftträdande

Förslag: Lagen med tillfälliga bestämmelser om tillstånd att sända analog kommersiell radio ska gälla under tiden den 1 januari 2018–1 juli 2021.

Sveriges Radio har inga kommentarer.

Utredningen sidan 78:

3.4.7 Ett andrahandsalternativ till förlängning av tillstånden

Bedömning: Om det inte finns förutsättningar att genomföra en förlängning av tillstånden för analog kommersiell radio enligt den tillfälliga lag som föreslagits i avsnitt 3.4.5 bör som andrahandsalternativ en tidigare lagd utlysning av tillstånden enligt bestämmelserna i radio- och tv-lagen övervägas. Det finns flera nackdelar med detta alternativ och det innebär att teknikskiftet försenas. Om en utlysning av tillstånden enligt detta alternativ blir aktuellt bör riksdagen ta ställning till detta.

Sveriges Radio har inga kommentarer.

Utredningen sidan 80:

3.5 Avveckling av FM-sändningarna

Förslag: Riksdagen bör fatta beslut om att public service-företagens och de kommersiella radioföretagens analoga marksändningar ska upphöra och ersättas av marksändningar med digital teknik.

Sveriges Radios uppfattning är att det krävs ett politiska beslut om att lämna FM i enlighet med utredarens förslag. Det ger allmänheten, elektronikföretagen, bilindustrin, myndigheterna och radiobranschen tydliga besked om förutsättningarna för övergången.

Utredningen sidan 81:

3.5.1 Tidpunkt för släckningen

Förslag: Public service-företagens och de kommersiella programföretagens FM-sändningar upphör 2022 under förutsättning att de villkor som uppställts för en digitalradioövergång är uppfyllda senast före utgången av 2020. Om villkoren inte är uppfyllda upphör FM-sändningarna senast 2024. Beslut om att fastställa tidpunkt för släckningen bör ytterst tas av regeringen efter det att underlag om villkorens uppfyllelse lämnats av Myndigheten för radio och tv.

Sveriges Radio anser att den föreslagna tidplanen är rimlig om det politiska beslutet om digitalradio fattas under 2015. Företaget vill dock betona nödvändigheten av en kontrollstation 2018, som utredningen också föreslår, där villkor och tidplan kan utvärderas och eventuellt justeras. Myndigheten för radio och tv ges möjlighet att göra en ny bedömning om förutsättningarna förändrats och om till exempel parallellsändningsperioden kan kortas.

Utredningen sidan 82:

3.5.2 Släckningsvillkor

Täckningskrav

Förslag: SR:s digitala sändningar i frekvenslager 2 ska ha samma täckning som företagets analoga FM-sändningar och kunna uppfylla de beredskapskrav som riksdag och regering ställer på företaget.

Sveriges Radio stöder förslaget att befolkningstäckningen i det digitala marknätet ska vara densamma som för FM. Företaget utgår från att uppdraget i det digitala sändningstillståndet från statsmakterna kommer att formuleras på samma sätt som i FM-tillståndet när det gäller säkerhets- och beredskapskrav och att sändningarna ska ha en befolkningstäckning på 99.8 procent. Täckningskravet är viktigt utifrån ett demokratiskt perspektiv. Det ger radiolyssnarna, oavsett var de bor, möjlighet att lyssna via marknätet utan att behöva betala för bredbandsutrymme. Vi konstaterar också att det nu finns erfarenheter av utbyggnaden av det digitala marknätet i Norge att ta del av, där myndigheterna har meddelat att målet för utbyggnaden är uppfyllt.

Lyssningskrav

Förslag: 50 procent av radiolyssnarna ska dagligen lyssna på radio via en digital plattform.

Sveriges Radio har i sammanfattningen anfört att det är viktigt att försäkra sig om att de som lyssnar via digital marksänd radio utgör en tillräckligt stor del av de radiolyssnare som dagligen ska lyssna via en digital plattform. Därför föreslår Sveriges Radio en skrivning som säger att merparten av de 50 procenten av lyssnarna också ska ha lyssnat via digital marksänd radio.

SR gör bedömningen att det kommer att ske en ökning av lyssnandet via andra digitala plattformar än marknätet fram till 2022, oberoende av digitalradioutbyggnaden, vilket är positivt för radion. Det är därför viktigt att försäkra sig om att lyssningen via marknätet har tagit ordentlig fart innan beslut om datum för övergång beslutas.

Digitalradioplanen föreslår att det är oberoendet av FM som ska mätas och att 50 procent av radiolyssnarna dagligen ska lyssna på radio via en digital plattform (marksänd digital radio eller internet) innan beslut om datum för övergång fattas. Det är ett rimligt sätt att mäta. SR anser dock att detta villkor måste kompletteras med ett förtydligande om att en tillräckligt stor andel av den digitala lyssningen då ska ske via DAB+. Vi förväntar oss en fortsatt ökning av radiolyssningen via internet fram till 2020, oberoende av utbyggnaden av marknätet och därför är det viktigt att också stämna av storleken på lyssningen via det digitala marknätet. Sveriges Radio föreslår att merparten av dessa lyssnare, som lyssnar via en digital plattform, ska lyssna via DAB+ och att MRTV får i uppdrag att följa utvecklingen inför en översyn av villkoren i samband med kontrollstationen 2018. Detta eftersom det är särskilt viktigt för public service att nå allmänheten, utan den barriär som den extra kostnad för internet innebär för publiken, i ett robust marknät som tryggar SRs ansvar för viktigt meddelande till allmänheten (VMA).

Innehållskrav

Förslag: Det programutbud som finns i digitala marksändningar ska ge lyssnarna ett mervärde i form av ett större utbud jämfört med FM-sändningarna.

Sveriges Radio tillstryker förslaget. Det största mervärdet med digitaliseringen av radions marknät är att lyssnarna får tillgång till ett mer varierat utbud och fler kanaler. Erfarenheterna från de länder som lanserat digitalradio visar också att ett nytt och utökat utbud från olika aktörer, eller tillgång till kanaler som inte tidigare kunnat höras i hela landet, är den viktigaste drivkraften i övergången. Det visar utvecklingen i Norge där radiolyssandet har ökat under de senaste åren när både NRK och den kommersiella radion har startat nya kanaler i det digitala marknätet. Den dagliga räckvidden för radio bland befolkningen har ökat med 6 procent sedan första kvartalet 2013 och lyssnartiden har ökat med 11 procent under samma tid.

Bilradio

Förslag: Det ska finnas ekonomiskt och praktiskt rimliga möjligheter att konvertera analoga bilradiomottagare för DAB+-mottagning.

Sveriges Radio har i sammanfattningen anført att konsekvenserna för bilparken i samband med övergången måste belysas tidigt i processen. Företaget anser att de erfarenheter som kan hämtas från Norge, kan vara till stor nytta för den svenska omställningen. Det väntas ett politiskt beslut under våren om att lämna FM 2017. Nybilsparken är på god väg att få digitalradio som standard. Den utvecklingen går nu snabbt. När det gäller de äldre bilarna måste det ges goda möjligheter att konvertera analoga bilradiomottagare för digital mottagning. Även här gör SR bedömningen att de erfarenheter som nu vinnas, inte bara i Norge utan också i andra länder, kommer att vara till nytta för den svenska omställningen.

Utredningen sidan 90:

3.5.3 Uppdrag till Myndigheten för radio och tv

Förslag: Ett uppdrag bör ges till Myndigheten för radio och tv att följa utbyggnaden av digital marksänd radio och halvårsvis rapportera till regeringen om utvecklingen mot bakgrund av släckningsvillkoren. Myndighetens rapportering ska utgöra underlag för regeringens prövning om villkoren är uppfyllda 2020 och följande beslut om att fastställa tidpunkt för FM-släckning. Uppdraget bör också innefatta en översyn av släckningsvillkorens utformning 2018.

Sveriges Radio menar att det kommer att vara en styrka i processen att MRTV ges ett uppdrag att fortlöpande följa digitaliseringen av marknätet. Det är viktigt att den översyn, eller kontrollstation, som föreslås 2018 blir en reell möjlighet att utvärdera och ompröva släckningsvillkor och tidplan.

Utredningen sidan 92:

3.6 Informationsinsatser vid ett teknikskifte

Förslag: Det huvudsakliga ansvaret för att informera lyssnarna om teknikskiftet bör ligga på de programföretag som sänder digital marksänd radio. Företagen bör i samarbete planera och genomföra lämpliga informationsinsatser i syfte att underlätta ett effektivt och skyndsamt teknikskifte där lyssnarnas behov är i centrum. En särskild statligt finansierad informationsinsats bör genomföras inför utvecklingen av public service-företagens FM-sändningar.

Sveriges Radio anser att radiobolagen har ett ansvar för information inför och under övergången till digitalradio. Samtidigt är det av avgörande betydelse med statligt finansierade och genomförda informationsinsatser i samband med teknikskiftet, eftersom det handlar om en ny infrastruktur som berör alla i Sverige.

En samordnad informationsinsats med flera parter som deltar, är viktig utifrån ett samhällsperspektiv.

4 Närradiosändningar

Utredningen sidan 101:

4.3.1 Närradion bör få fortsätta sända på FM-bandet

Förslag: Närradion bör få möjlighet att fortsätta sända på FM-bandet tills en alternativ användning av närradions sändningsutrymme motiverar en förändring. Ett uppdrag bör ges till Myndigheten för radio och tv inför avvecklingen av den kommersiella radios FM-sändningar att följa frågan om tillstånd för närradio används i vinstsyfte och snedvrider konkurrensen på radiomarknaden.

Sveriges Radio anser att det är angeläget att närradions behov tillgodoses på bästa möjliga sätt. Detta oavsett om närradion fortsätter att sända i FM eller om det skapas rimliga förutsättningar för närradion i ett digitalt frekvenslager.

Utredningen sidan 103:

4.3.2 Småskalig DAB

Bedömning: Om det finns intresse från närradion bör försök med småskaliga DAB-radiosändningar kunna genomföras i Sverige.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget med hänvisning till de försök som görs bland annat i Schweiz och Storbritannien med "community radio" inom ramen för ett digitalt frekvenslager.

Utredningen sidan 107:

5 Konsekvenser

Sveriges Radio väljer här att kommentera några av de konsekvenser av en övergång till digitalradio som behandlas i utredningen.

De beräkningar som har gjorts i Sverige, och erfarenheten från länder som byggt ut ett digitalt marknät för radion, visar att energiförbrukningen jämfört med FM blir lägre. Den totala energiförbrukningen minskar även om antalet kanaler ökar. Den minskade energiförbrukningen är huvudsälet till att digitalradion blir billigare än FM och att kostnaderna för distribution i marknätet därmed kan sänkas när digitaliseringen är genomförd fullt ut, enligt Teracom.

Det är en positiv effekt av övergången till digital marksänd radio, även om huvudsälet till utbyggnaden är att ge lyssnarna tillgång till ett större utbud av radiokanaler och trygga radios framtid i en digital värld.

Enligt den konsult som utredningen har anlitat så kommer de FM-apparater som inte längre kan användas att utgöra endast 3 procent av det svenska skrotberget, även om huvuddelen av FM-apparaterna skulle skrotas under ett och samma år. Oavsett hur man räknar så står det klart att övergången till digitalradio inte kommer att ge någon betydande effekt på volymen av elektronikskrot i Sverige. Frågan om elektroniskt avfall ska dock hanteras på rätt sätt och en stor del av komponenterna i en FM-radio kan återvinnas.

Den viktigaste konsekvensen för allmänheten är att FM-mottagarna måste bytas ut. Det var mycket länge sedan det var nödvändigt att byta radioapparater i Sverige på grund av ett teknikskifte.

Däremot är konsumenterna sedan länge vana att byta utrustning på grund av andra tekniskiftet, till exempel för TV-apparater och mobiltelefoner.

Sveriges Radio anser att utredningens genomgång av konsekvenserna för lyssnarna vid en övergång beskrivs på ett relevant sätt.

Det faktum att övergångsperioden kommer att vara lång och att tillgången på prisvärda apparater nu är stor, gör att det finns goda förutsättningar för tekniskiftet. Utbudet av digitalradiomottagare har utvecklats till en internationell marknad. En apparat kan köpas i Sverige för under 500 kronor och priset väntas sjunka ytterligare när digitalradion lanseras. Så har skett i Norge.

Eftersom det redan nu finns gott om radioapparater med möjlighet att lyssna på både FM och DAB är det viktigt att ett politiskt beslut om övergång fattas så snabbt som möjligt så att lyssnarna kan ges ett tydligt och tidigt besked om tekniskiftet. Det betyder att de lyssnare som, oavsett tekniskiftet, behöver köpa en ny radio, kan välja en som kan ta emot både analog och digital marksänd radio. Då kan, vilket utredningen påpekar, många apparater med DAB+ säljas redan innan lanseringen har inletts som ett led i den vanliga förnyelsen av apparater.

Eftersom en övergång kommer att ske inom 7 till 9 år efter att beslutet har fattats, vill SR framhålla att det kommer att vara en lång period under vilken lyssnarna kan skaffa den nya utrustning som behövs innan FM lämnas.

SR anser att frågan om konvertering av bilradioapparater till digital mottagning måste ägnas stor uppmärksamhet tidigt i processen.

När det gäller nya bilar är det rimligt att anta att digitalradio snabbt blir standard för de flesta bilmärken. Även här är det möjligt att följa utvecklingen i vårt grannland Norge. Vid kontrollstationen 2018 kommer Norge att ligga cirka 5 år före Sverige med införandet av ett digitalt marknät.

De ekonomiska konsekvenserna för olika parter vid en övergång har SR kommenterat tidigare. Företaget anser att den ökade kostnaden för dubbeldistribution bäst finansieras genom ett lån i Riksgälden som sedan regleras när FM-sändningarna har upphört. Det kommer att vara viktigt att lyssnarna får ett relevant mervärde vid övergången till digitalradio och med förslaget om särskilda programmedel så kommer kvaliteten i nuvarande kanaler och nya kanaler att kunna utvecklas.